

Milagros Pérez Oliva, Defensora del Lector d'El País

Periodisme de segona mà

PODRÍEM OMLIR CADA DIA EL diari sense sortir de la redacció i allargar els continguts de les edicions digitals fins que cap lector pogués llegir-ho tot. Accedir a la informació ja no és cap problema. Reproduir-la, tampoc. Les noves tecnologies ens proporcionen eines fabuloses per accedir fàcilment a la informació. Però també són susceptibles d'un mal ús. Parlaré del periodisme de "refregit" i composició, de segona mà, al qual em vaig referir a *El País* en un article el 2 de maig.

Internet està transformant les redaccions, abocades a potenciar les edicions digitals com a plataformes multimèdia que ofereixin continguts en diferents formats, suports i mitjans. Ha obligat les redaccions a incorporar nous utilitatges i habilitats tècniques i ha transformat les dinàmiques informatives. La introducció de la lògica d'agència és, segurament, el canvi més important. Ja no tenim vint-i-quatre hores per preparar la propera edició, ni sis per al proper informatiu. La competència ens obliga a penjar les notícies al web com més aviat millor, tot i saber que qualsevol exclusiva dura a la Xarxa el temps de ser copiada. Copiar ara és molt fàcil. I copiem més que mai. En aquest nou ecosistema mediàtic, el territori real sembla ja menys

"Les noves dinàmiques que el periodisme digital ha introduït a les redaccions faciliten el periodisme de composició"

important que el territori digital. Tot es pot trobar a la Xarxa i tothom pot opinar sobre tot. Aquesta facilitat està modificant la funció dels corresponsals. Ara ja no són ells els qui, fruit del treball sobre el terreny, decideixen què s'ha d'explicar. Ara, sovint, quan el corres-

ponsal truca a la redacció, el seu cap ja té una idea del que ha passat i, de vegades, fins i tot un títol que el corresponsal ha d'omplir. És cert que alguns cops resulta més senzill accedir a determinades dades de la redacció que des del lloc del succés, però això hauria d'utilitzar-se per reforçar la tasca del corresponsal, no per arraconar -lo. Molts mitjans tendeixen a substituir els corresponsals a l'estranger

dria a fer una investigació pròpia. Però altres vegades són els mateixos autors els qui els han ofert a la redacció, la qual cosa vol dir que han copiat de gust, aprofitant les múltiples oportunitats que la Xarxa ofereix al periodisme mandrós per lluir sense esforç. Una supervisió més rigorosa evitaria aquests casos que ens desprestigien perquè contravenen les regles deontològiques. Les mateixes

eines que serveixen al periodista per copiar i dissimular, estan a l'abast dels lectors per descobrir-ho. I quan comproven que ha estat així, la decepció és majúscula. El lector toleren pitjor l'engany i el plagiat que la reproducció de temes ja publicats a altres mitjans, sempre que se n'esmenti l'origen i les fonts.

Així, trobem aquesta pràctica als magazins de cap de setmana i als espais que Cultura i Espectacles dediquen al safareig dels famosos. És fàcil trobar a la Xarxa material d'aquests personatges i

composar un text amb retalls d'ací i d'allà. El problema és que a més de dades certes hi ha rumors i badomeries. A la Xarxa els rumors viatgen a la mateixa velocitat que els fets comprovats i és difícil distingir-n'hi la veritat de la mentida. Dificilment podrem garantir als lectors les dades que publiquem si ens dediquem només a copiar. Les noves dinàmiques que el periodisme digital ha introduït a les redaccions faciliten el periodisme de composició. Podríem dir fins i tot que l'incentiven.

Considero prioritari evitar el mal ús de les extraordinàries eines d'Internet. Si volem defensar la nostra credibilitat hem de respectar sempre les regles del periodisme veraç. En qüestions de rigor, cap concessió. **[E]**

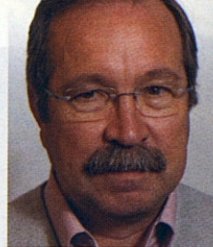

Jordi Tarragó

per enviats especials que mobilitzen per a esdeveniments importants. La resta del temps passen la maroma com poden amb un periodisme de composició fet a base notes d'agència i dades picotejades als mitjans locals. Òbviament, no és el mateix. Aquest sistema ens fa caure sovint en paranys i tòpics que la feina continuada d'un corresponsal hagués evitat.

També trobem periodisme de "refregit" i composició en reportatges tan "inspirats" en altres que ja han estat publicats que semblen còpies. De vegades són el fruit d'un encàrrec fet amb les presses de sempre a uns col·laboradors que sovint estan en situació laboral precària, treballen a tant la peça i no poden esmerçar ni el temps ni l'energia que cal-

“Dulcemente empujando”

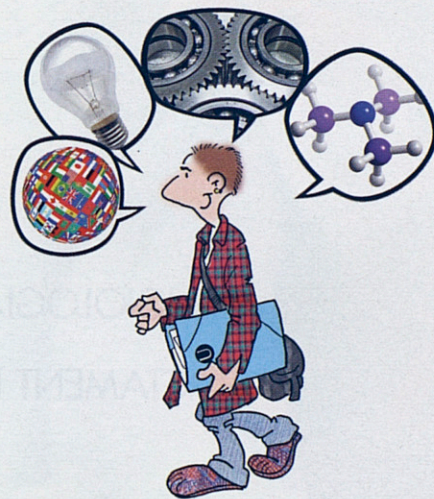
Francesc Arroyo,
periodista

A LES REUNIONS DELS DEPARTaments universitaris de Periodisme sempre hi ha professors que lamenten el nivell baix dels estudiants que, segons ells, arriben al final de la carrera sense saber pràcticament res. Pel que sembla, no se'n pot treure profit. He construït la frase amb deliberada ambigüïtat per permetre la sospita respecte a qui resulta més estèril: els alumnes o els professors mateixos? Reconec que no he viscut aquest problema durant els quinze anys que he exercit la docència. Gairebé sempre he tingut alumnes bons, no tan bons i dolents. I, per què no dir-ho, alumnes molt bons de qui també he après.

No és cert, com a mínim per la meua experiència docent i laboral, que els alumnes d'avui siguin pitjors que els meus companys de curs. Al contrari: els que han aprofitat les oportunitats educatives són millors. No com a persones, que són iguals, sinó que estan millor preparats. Parlen més idiomes, han llegit més i han viscut en un sistema d'ensenyament que privilegia la comprensió per damunt de sistemes d'aprenentatge memorístics. Sovint, escoltant les queixes dels companys de departament pensava que, en realitat, s'espolsaven les puces i fingien una alçada i uns coneixements que no tenien, com si pretenguessin descriure el que veien més enllà del vidre d'una finestra quan el que tenien al davant era un mirall. En aquests casos cal citar Quevedo: “Arrojar la cara importa, que el espejo no hay por qué”.

És habitual que els periodistes, que tantes vegades parlem malament de la gent, no ens conformem amb les inicials i tractem de donar el nom complet. Per una vegada, no estarà de massa donar alguns noms per parlar-ne bé. Són perio-

distes que varen passar per les meves classes, eren bons estudiants i estaven ben preparats. Per rigorós ordre alfabètic: Glòria Ayuso, brillant corresponsal de mitjans al Baix Llobregat i avui a *Público*; Ana Bassanta, que treballa a Europa Press; Eva Comas, professora a Blanquerna; Desiré de Fez, col·laboradora de diversos mitjans; Paula Mercadé, redactora d'*El Punt*, després d'haver

Ferran Pous

rodats per l'Orient Mitjà; Espartac Peran, que ja tenia la capacitat d'expressió oral que ara explota a TV3; Joan Sardà, un dels més brillants i preparats. Sardà i Bassanta s'han destapat com autors més que interessants. El primer amb la novel·la *El misterio de los cuerpos eléctricos* i la segona amb *El halcón de los Andes*, un llibre a mig camí del reportatge i la memòria. Podria citar altres noms. Nois i noies formats a la UAB i la Pompeu i que varen fer pràctiques a *El País*, igual de ben preparats, molts d'ells amb una més que excel·lent disposició d'ànim. Altres no, com a tot arreu.

Amb motiu de la meua prejubilació que, lamentablement m'ha obligat a abandonar l'ensenyament, uns companys orga-

nitzaren un sopar. Tots eren més joves que jo. No menys formats. No pitjors periodistes. Al contrari: d'alguns n'he après força, més d'una vegada.

Avui els joves disposen d'una xarxa d'ensenyament públic que ni el mal tracte rebut els vint-i-tres anys de govern de CiU ha pogut anul·lar. Els professors de primària i secundària estan, de llarg, més ben preparats. Sense que signifiqui que tots són bons. Hi ha veritables toies, però també n'hi havia quan jo estudiava. Amb

l'afegitó que el franquisme no va crear una xarxa d'ensenyament públic. I el privat era predomini de centres religiosos i d'acadèmies de pis. A les facultats hi ha millors (i pitjors) professors. Una anècdota: a l'Escola de Periodisme de Barcelona, on vaig estudiar, el professor d'anglès (militar, no cal dir-ho) deia que per pronunciar bé l'idioma s'havia de parlar amb una pipa entre les dents.

Amb l'edat hi ha qui és torna pessimista. Un professor de filosofia sostenia que el pessimisme és devia al mal funcionament de les glàndules suprarenals. No en tenia proves però era capellà i necessitava condemnar els pessimistes perquè negaven l'esperança que, suposadament, Déu representa. No s'atrevia a dir que el

“No és cert, per la meua experiència, que els alumnes d'avui siguin pitjors que els meus companys de curs”

pessimisme era pecat i es va inventar una explicació pretesament científica. Nosaltres vàrem formar-nos contra no pocs dels professors. Avui ja no sol ser així. I dóna gust veure joves que arriben a la taula del costat, com deia Gloria Fuertes, “dulcemente empujando”.

La imatge dels joves als mitjans

Eugeni Villalbí,
Secretari de
Joventut del
Departament
d'Acció Social i
Ciutadania

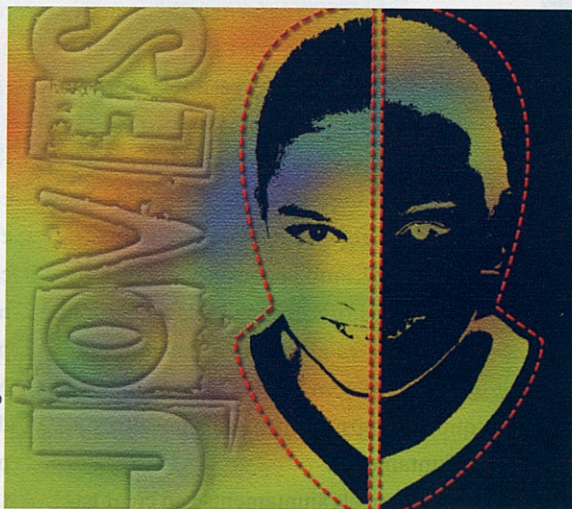

JA FA MOLT DE TEMPS QUE ELS qui treballem en l'àmbit de la joventut tenim la impressió que la imatge juvenil transmesa per bona part dels mitjans de comunicació no s'ajusta a la realitat. Massa sovint, les informacions són esbiaixades i cauen en generalitzacions que contribueixen a difondre estereotips. Arran d'això, la Secretaria de Joventut (SJ) i el Consell Nacional de Joventut de Catalunya (CNJC), el Col·legi de Periodistes i el CAC, vam impulsar el projecte "Joves i Mitjans de Comunicació" per reflexionar conjuntament sobre el tractament que els mitjans donen als joves i formular propostes per assolir més rigor informatiu.

Fruit d'això ha sorgit el *Decàleg per a un tractament informatiu adequat de les persones joves*, una aportació als principis deontològics del periodisme en l'àmbit de la joventut. Entre altres recomanacions, el decàleg fa èmfasi en les simplificacions. Al jovent no se l'hauria de tractar com un col·lectiu homogeni. No totes els joves viuen la mateixa realitat i factors com el gènere, l'abstracció social o la nacionalitat són molt més determinants que l'edat a l'hora d'influir en les condicions de vida i d'explicar actituds i comportaments. Convé que en cada cas es valori fins a quin punt és o no és rellevant –des del punt de vista informatiu– ressaltar la condició juvenil del protagonista d'una determinada informació. Altrament és fàcil caure en l'estigmatització de certs col·lectius.

Un parell d'estudis recents (l'un del CAC i l'altre del grup de treball Joves i Mitjans, impulsat per la SJ i coordinat per la UPF) posen de manifest que la informació juvenil gairebé sempre es dona en clau negativa. Així, se sol parlar de les persones

joves en el context de fets delictius i en altres situacions problemàtiques (aldarulls, violència, drogues, assetjament, abusos...), en les quals el jove és presentat o bé com a víctima o bé com a responsable (és a dir, culpable) de la situació. A l'hora d'informar-ne, totes aquestes situacions s'haurien de documentar escrupolosament, tot situant-les en el context d'aquelles realitats i problemes que les condicionen. Sense

Jordi Tarragó

aquestes claus interpretatives, la informació queda coixa i pot induir a falses conclusions i perpetuar els prejudicis.

Una altra de les recomanacions del *Decàleg* és reforçar les fonts informatives juvenils a l'hora de construir la informació. És a dir: utilitzar persones joves i col·lectius juvenils com a informadors. I no només en notícies en què són protagonistes directes sinó també en informacions d'interès general. Així mateix, al *Decàleg* es recomana reforçar el paper dels joves com a productores d'informació sobre si mateixes, potenciant productes i espais informatius creats i realitzats per gent jove. Aquestes mesures ajudarien a construir una informació més contrastada (i, per tant, més ri-

gorosa) i a difondre una imatge juvenil en clau positiva, que podria contrarestar –si més no parcialment– l'allau d'informacions que equiparen la joventut amb desídia, irresponsabilitat, incivisme, etc.

D'altra banda, donar veu i accés als mitjans a col·lectius juvenils implicats socialment també pot crear referents juvenils en els quals puguin emmirallar-se els nostres joves i adolescents. No perdem de vista que els mitjans tenen una gran capacitat d'influència sobre la població

juvenil i, especialment, sobre els adolescents, els més vulnerables i els qui més fàcilment actuen per mimetisme. Per això els mitjans són agents educatius informals. I de la mateixa manera que tenen un gran potencial com a agents educatius, també poden ser agents *deseducatius*. Tots coneixem programes que transmeten missatges i valors ben poc pedagògics. A vegades, un minut de televisió és suficient per destruir hores d'esforços educatius. Així, a més de condicionar la percepció i l'opinió pública, els

programes audiovisuals sovint creen tendències i encunyen icones mediàtiques que esdevenen models a imitar i emular. Mitjans i periodistes n'haurien de ser conscients i ser capaços d'utilitzar la seva influència per crear referents ju-

"Mitjans i periodistes haurien de ser conscients i capaços d'utilitzar la seva influència per crear referents juvenils en clau positiva"

venils en clau positiva. No vull dir que no en tinguem exemples, però en calen més. Molts joves s'esforcen a donar el màxim de si mateixos en tots els camps: estudis, laboral, associacions, voluntariat, cultura i l'esport... Fem-los més visibles als mitjans!